

La responsabilitat política

Que s'ensenyi més o menys la literatura d'un país depèn de les ideologies dels partits que governen

Foto: Martí Albesa

En els últims temps, s'han fet sentir veus de persones que expressen alarma davant la progressiva desaparició de la literatura catalana de l'ensenyament mitjà. No puc parlar-ne per l'experiència a l'aula però el llarg procés de desprestigi de la literatura, la reducció d'hores de la matèria i el descoratjament de molts docents són evidents. Cada un d'aquests elements ve de lluny, i això fa pensar que no som davant d'una casualitat sinó d'una planificació mantinguda en el temps, una operació pensada. Respon a una línia pedagògica i a una concepció de la vida. Alhora que molts professors han manifestat passió per la literatura i pel seu ensenyament, la legislació, les normatives o les pràctiques adoptades han anat en sentit contrari.

Unes quantes coses són clares, si no vaig errat: si la literatura catalana no s'ensenyava als adolescents dels Països Catalans, no s'ensenyava als d'enlloc; aquells que d'adolescents no han rebut informació i eines per interessar-se per la literatura i per desxifrar-la, és molt difícil que les adquireixin d'adults. Altres literatures es defensen amb mitjans d'informació i campanyes de promoció; la catalana no rep gaires incentius ni dels uns ni de les altres. L'escola és bàsica en aquest camp; l'etapa estratègica és la secundària, sobretot per la maduresa de la persona, per les expectatives mentals que se li obren, per l'alt grau d'importància que la imaginació té en la seva vida, que acostuma a ser superior al de moments posteriors.

Si haguéssim de buscar raons de tot el que s'ha esdevingut -de dins mateix de l'engranatge pedagògic han sorgit veus d'intensa alarma- topariem amb una llarga cadena de petites o grans responsabilitats i amb una quantitat important d'intents de redreçar el rumb que no ho han aconseguit de manera substancial. Algú més informat que no pas jo podria determinar quins han estat uns i altres en cada moment. Hi ha un aspecte, però, que sembla incontestable, o, que, com a mínim, seria sa que algú dels implicats contestés.

Les grans directrius de l'ensenyament d'un país es marquen en lleis que aproven parlaments i s'executen d'acord amb unes decisions polítiques. Per una vegada, quan ens referim a aquest funcionament, podem evitar retreure el tema estrella, el pressupost. Que s'ensenyi més o menys, o de quina manera, la literatura d'un país depèn de les ideologies dels partits que governen. Podem imaginar com funcionaria l'afer que ens ocupa si el partit majoritari a Catalunya fos el Partit Popular, per exemple. Ho podem imaginar sense esforç veient què va passar a les Illes en la darrera legislatura. El cas és que, a Catalunya, d'ençà que existeix l'autonomia, han governat sempre, sols o en coalició, partits catalanistes -fins i tot el PSC, quan va governar, responia a aquesta qualificació- i que ha estat durant aquest temps que s'ha perpetrat aquest atac a la literatura catalana i a la literatura en general. Encara més: no tenim garanties que els partits més nous que asseguruen que ho capgiraran tot de cap a peus actuïn amb una altra mentalitat. No sembla que, ni a uns ni als altres, el tema els preocupi gaire, no hi són gaire sensibles. Com a mínim en això funcionen igual: responen a uns grups de pressió -diferents segons els casos- i actuen, amb més o menys elegància, per satisfer-los. Els partidaris d'un ensenyament digne de la literatura catalana no constitueixen un grup de pressió imprescindible, però sembla que els arguments que, amb bona voluntat, s'han esgrimit quan s'ha defensat la literatura a l'ensenyament, els catalanistes i els humanistes, haurien de bastar. Fins ara, no ha estat així i no s'observa cap senyal diferent que permeti l'optimisme. En ningú. Absolutament ningú. Que cada partit, sistemàtic o antisistemàtic, es miri el gep. La responsabilitat és política.

Magí Sunyer, professor de la Universitat Rovira i Virgili